

УДК 316.013.: 316.48] (477)

ПРОФІЛІ КУЛЬТУРНИХ КОНФЛІКТІВ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ МІСТІ

І. В. Козлова

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000,
ser_mot@ukr.net*

В основі роботи лежить типологія конфліктів на культурному ґрунті, що мають місце на теренах сучасного українського міста. Це конфлікти між представниками суперкультури і субкультур, між мешканцями міста та мешканцями сільської місцевості, міжпоколінні, міжрелігійні та міжнаціональні конфлікти. На основі проведених емпіричних досліджень автор докладніше аналізує кожен з конфліктних ліній, визначаючи специфіку їхньої появи, розгортання та найтиповіших проявів.

Ключові слова: культурні конфлікти, конфлікти між представниками суперкультури і субкультур, конфлікти між мешканцями міста та мешканцями сільської місцевості, міжпоколінні конфлікти, міжрелігійні конфлікти, міжнаціональні конфлікти.

На сучасному етапі місто, як нам відомо, найчастіше розглядається не як форма поселення чи організації виробництва, а як певна соціальна спільнота, особливий вид соціальності, визначальна риса якої – інтеграція різних способів життєдіяльності в єдину систему, що розвивається і має власні механізми підтримки стабільності та порядку. Щодо розкриття обраної нами тематики у науковій літературі, то, змушені визнати, воно є доволі фрагментарним. Соціології міста присвячені праці класиків соціології, таких як М. Вебер, Е. Дюркгайм, Г. Зіммер, Ф. Тьонніс, більш детально цією проблематикою займалися представники Чиказької школи соціології міста Р. Парк, Л. Вірт, Е. Берджес, Р. Маккензі, а також її критики, серед яких варто згадати В. Файрі. Постмодерністське бачення міста представлено працями Ж. Бодріяра, З. Баумана. На сучасному етапі дослідження цієї тематики займаються такі автори, як Л. Зеленов, В. Вагін, О. Алексеев та ін. Вперше ж місто почали розглядати як результат соціального конструювання, як певний соціокультурний проект такі вчені, як З. Гіддінс, Ж. Бодріяр, Г. Качанов.

На теренах України дослідження в галузі соціології міста проводять такі вчені, як В. Гордієнко, І. Євдокимова, А. Яковенко, С. Катаєв, Ю. Сурмін, В. Середа, Л. Малес та ін. Але ці автори не вивчали окремо саме обрану нами ділянку, а власне конфлікти на ґрунті культури, хоча тою чи іншою мірою займалися вивченням міського простору як такого. Автори по-різному трактували те, що відбувається з особистістю/спільнотами у міському середовищі. Вважалося, що міжособистісні стосунки в містах дещо інші, ніж у сільській місцевості. Ф.Тьонніс говорив про формалізацію особистісних відносин у містах; Е. Дюркгайм – про послаблення моральних принципів; М. Вебер – про зниження глибини

міжособистісних контактів. Ч. Кулі вважав, що у великих містах послаблюються первинні міжособистісні контакти, а Г.Зіммель – що духовне життя у великих містах характеризується прагматизмом і розрахунком. У наукових колах також активно обговорюють негативні соціально-психологічні наслідки урбанізації у сфері міжособистісних відносин: відчуження особи (Л. Вірт), морально-психологічну порожнечу міжособистісних контактів (Р. Нісбет), деіндивідуалізацію і, як наслідок, немотивоване насильство (Р. Зімбардо). Однак, емпіричні дослідження не зовсім підтверджують цю тезу, оскільки переорієнтовують здебільшого на вивчення структури і механізмів взаємодії у міській спільноті. Конфлікти ж, які розглядалися у межах міського простору, носили зазвичай чи то економічний, чи то політичний характер, у будь-якому випадку, точно не культурний. Також не була розроблена класифікація конфліктів у міському просторі, відповідно не було й класифікацій саме конфлікту на культурному ґрунті. З вищенаведеного можемо зробити висновок, що отримана тематика у такому форматі є мало розробленою і тому вимагає подальшого осмислення і дослідження.

Отож *метою* нашої статті є визначення причин, сутності та проявів конфліктів у сферах культури між певними групами населення сучасного українського міста.

До того ж ми поєднуємо у нашій роботі дві галузеві соціології: соціологію міста та соціологію конфлікту, що у підсумку дасть нам змогу більш широко розглянути досліджувану нами проблематику. Також аналіз обраної тематики ми здійснюватимемо за допомогою несуперечливого синтезу двох парадигм: конфліктологічної та символічного інтеракціонізму.

Обґрунтовуючи обрану нами предметну галузь, найперше зазначимо, що не лише соціологія займалася вивченням явища конфлікту, цим питанням займаються й інші науки, акцентуючи свою увагу на певних аспектах досліджуваного явища, зокрема психологія, політологія, педагогіка, але лише соціологія як генералізуюча наука здатна представити найширше трактування цього суспільного явища.

Перші спроби створити власне *соціологічну* теорію удосконалення соціальної системи, де б обґрунтовувалась роль конфлікту, відносяться до другої половини XIX ст. У цей період з'явилась праця Г. Спенсера “Основи соціології”, де підкреслювалася думка про універсальність самого явища конфлікту. Приблизно в той самий час розвивалась і усім відома марксистська теорія конфлікту. Але саме праця “Соціологія” Г. Зіммеля знаменувала собою новий напрямок у вивченні конфлікту – функціональну теорію конфлікту. Саму ж конфліктологію як самостійну науку вибудували Р.Дарендорф та Л.Козер. Р. Дарендорф у своїх роботах “Класи і класові конфлікти в індустріальному суспільстві” і “Сучасний конфлікт” розглядає конфліктологію як головну категорію соціології та усю соціологію називає теорією конфлікту, вважає, що наявність конфліктів – нормальний стан суспільства. Л. Козер, послідовник Г. Зіммеля, у своїй праці “Функції соціального конфлікту” підкреслює всезагальність та універсальність конфліктів у суспільстві й обґрунтовує їхню позитивну роль. К.Боулдінг у своїй праці “Конфлікт і захист. Загальна теорія” зробив спробу створити універсальне вчення про конфлікт – “загальну теорію конфлікту”.

Що ж стосується міста як простору, де розвиваються конфлікти, то тут ми дотримуємось визначення О. Якуби, згідно з яким місто виступає як єдиний організм, як цілісна, відносно самостійна соціально-економічна і *культурна* одиниця. *Під культурним конфліктом ми розуміємо будь-яке накладання сенсів, цінностей, традицій, інтерпретацій, які на початковому етапі зіткнення не здатні до комплексної взаємодії.* Допоміжним для нас

буде також визначення міста Дж. Шорта, який розглядає останнє як систему знаків, що демонструє владу та престиж, статус і вплив, перемоги і поразки.

Загалом конфлікти можна класифікувати так: **мегарівень** (конфлікти між національними державами); **макрорівень** (конфлікти між класами на рівні держави, конфлікти загальнонаціонального характеру); **мезорівень** (конфлікти між соціальними групами); **мікрорівень** (конфлікти між особистостями). Інтереси соціальних груп міста, про взаємодію яких йде мова, перетинаються у таких сферах: *соціальні ресурси, соціальний статус, соціокультурні цінності* [10, с. 15].

У нашій роботі нас цікавлять конфлікти на основі соціокультурних цінностей, отож, можемо класифікувати конфлікти на ґрунті культури так: **конфлікт між суперкультурою** (традиційною культурою) **і субкультурою** (а також конфлікти між субкультурами); **міжнаціональні конфлікти; конфлікти між поколіннями** (віковими групами); **конфлікти між мешканцями міста і мешканцями сільської місцевості; релігійні конфлікти**. Зазначимо, що усі виділені нами напрямки конфліктів належать до мезорівня.

Отож, наш аналіз ми почнемо із лінії конфлікту суперкультура – субкультури. Виникнення субкультури як такої ззагалі – це свого роду автономізація системи цінностей, спричинена браком зв'язку між декларованими цінностями та життєвою практикою батьків, носіїв субкультури. Субкультура (підкультура, контркультура) – це система норм і цінностей, яка відрізняє групу від більшості суспільства. Не останню роль у творенні такого світогляду відіграють символи: такі, як одяг, нюанси мови, деталі поведінки. Виділяють також такі типи субкультур: *позитивна* (професійна), *негативна* (девіантна), *змішана* (молодіжна). У нашій роботі ми робимо акцент на змішану субкультуру, тобто молодіжну, оскільки у наш час поняття субкультури асоціюється саме з молоддю. Говорячи про саму теорію субкультур, зазначимо, що її прийнято розглядати у двох вимірах: альтернативи (поміrkований варіант) та контркультури (крайній варіант) [14, с. 12]. Теорія альтернативи Ф. Тенбрука приписує молоді культурну автономію в межах домінуючої культури. Натомість контркультуру Е. Фромм визначив як “бунт проти самотнього життя в юрбі” [14, с. 20]. Контркультура відстоювала ідею відродження природної людини, з нематеріалістичним світосприйняттям та ставленням до дійсності.

Що ж призвело до виникнення субкультур у 50–80-х рр. ХХ ст. і що спричинило їхню активізацію на початку ХХІ століття? Модною була і лишається індивідуальна втеча від суспільства, створення чогось нового, свого, незалежного. Попри усі відмінності між субкультурами 50–80-х рр. ХХ ст., у них була спільна, об'єднуюча риса: усі вони відстоювали право на свободу. Наразі ситуація є зовсім іншою: для сучасних представників субкультурних напрямків зовнішня оболонка (антураж, символічний образ) стає важливішою, аніж ідеологічна суть. Наразі можемо припустити, що конфлікт між представниками традиційної культури та представниками субкультур дещо нівелювався, натомість маємо конфліктогенні ситуації у середовищі представників різних субкультур, кількість яких постійно зростає.

Якщо говорити про зіткнення “традиційна культура – субкультура”, тоді треба згадати про зіткнення носіїв старої і нової культур або, якщо бути точнішими, зіткнення поколінь-носіїв цих культур. Отож переходимо до наступної лінії конфлікту – **міжпоколінної**.

Умови соціалізації різних поколінь є відповідно різними, і режими, за яких вони виховувались, наклали свій відбиток на культуру, традиції, уподобання, стиль представників

чи, краще сказати, носіїв культури цих поколінь. На сучасному етапі існує декілька теорій міжпоколінних конфліктів. Це теорія людського розвитку і соціально-психологічна теорія. Теорія людського розвитку включає в себе психоаналітичну теорію та теорію когнітивного розвитку. Психоаналітична теорія стверджує, що конфлікти з батьками і відчуження від них є корисними для здоров'я, необхідними для підтримки становлення особистості, перебудови відносин (між батьками і дітьми) і зменшення тривожності особистості. Особистість віддаляється і встановлює альтернативні відносини зі своїми однолітками, які займають місце тісних контактів з батьками. Теорія когнітивного розвитку стверджує, що конфлікт є результатом інтелектуальної зрілості, що спонукає до перегляду розуміння себе і відносин з батьками [7, с. 172]. Та, на жаль, ці теорії не дають нам змоги розглянути питання міжпоколінних конфліктів у ширшому аспекті, тому ми хотіли б запропонувати альтернативний варіант розгляду цієї проблематики. З огляду на позиції символічного інтеракціонізму, міжпоколінні конфлікти виникають через суперечність символічних систем, що складаються з: *відмінностей соціалізації* (одні соціалізувалися інакше, ніж інші, хоча символічні системи були однаковими); *відмінностей життєвих світів* (тобто життєвого досвіду), про що ми зазначили на самому початку. Таким чином у вказаній лінії конфлікту теж можна виділити певну класифікацію: конфлікт *“батьки (люди середнього віку) – діти”*; *“батьки (люди старшого віку) – діти (люди середнього віку)”*; *“конфлікт дідусь/бабуся – онуки”*; *“конфлікти між усіма трьома поколіннями”*.

Міжпоколінні конфлікти є небезпечними для існування і функціонування суспільства, оскільки саме сім'я є його основою, а конфлікти такого плану скеровані саме на її руйнування, отже й на руйнування суспільства загалом. Як зазначає Л. Козер, чим тісніші відносини в групі, тим гостріший конфлікт [5, с. 90].

Щодо лінії *“місто – сільська місцевість”*, треба зауважити, що місто і сільська місцевість протистоять одне одному перш за все не як два типи населених пунктів, а як два різні принципи організації соціального життя. Місто є складнішим конгломератом, ніж село, у місті *“кожен сам за себе”*, цитуючи Р. Парка [11, с. 3]. Ступінь згуртованості населення у місті набагато менший, ніж у сільській місцевості. Життя у міському просторі – *“анонімне”*, соціальний контроль сільського типу тут неможливий. У процесі переосмислення історичних подій можемо дійти висновку, що конфлікт *“місто – сільська місцевість”* набував також і національного забарвлення, коли корінна нація (українці) зазвичай проживали у сільській місцевості, а національні меншини, що знаходились на той момент при владі, проживали у місті.

Релігійний конфлікт у цьому випадку ми розглядаємо як категорію для визначення антагоністичного протистояння носіїв різних систем релігійних цінностей, що має культурологічний (релігія як форма культури та її інтерпретації) вимір і розкриває свій зміст у їхньому взаємопереході. Релігійний конфлікт як вимір зіткнення культурних текстів репрезентують протистояння релігійних інтерпретацій культури, які надалі також можуть бути інституціоналізовані.

Отож, на цей момент Україна – поліконфесійна держава, у якій діє майже 17 тис. громад, 92 релігійні течії та їхні відтінки (різні джерела подають різні дані, наразі зупинимось на цьому) [13]. Чим спричинена така розмаїтість? Тезисний аналіз представлено далі.

Таблиця 1

Тезисний аналіз причин релігійної розмаїтості сучасної України

1.	Після розпаду Радянського Союзу, як точки кардинальної зміни релігійної орієнтації населення, на перший план вийшла проблема самоідентифікації українців – як особистісної, так і суспільної.
2.	На сьогодні в українському суспільстві немає єдності поглядів щодо того, якою має бути і як має розвиватись Українська держава. Відповідно, церкви України розглядаються різними суспільними групами з різних позицій, здебільшого політичного характеру.
3.	Нестабільна соціально-економічна ситуація у країні, з одного боку, призводить до втрати довіри до традиційних суспільних інституцій, включаючи традиційні Церкви, а з іншого боку – сприяє поширенню містицизму або ж нетрадиційних релігій.
4.	Суперечності серед традиційних Церков дали змогу неорелігіям розвиватися на теренах України.
5.	Підвищення рівня релігійності суспільства не відповідає ступеню його залученості до Церкви, зокрема, до традиційних Церков (йдеться про різницю між кількістю віруючих і довірою до церковних установ)

Такий стан речей не дає нам підстави для сумніву, що за таких умов на теренах України, зокрема у місті Львові, відсутні конфлікти на релігійному ґрунті.

Отже, фіксуємо конфліктність/протистояння у релігійному середовищі, що поділяється на такі лінії: *православно-католицьке – між усіма відгалуженнями католицького православ'я з одного боку, та римо - і греко-католиками – з іншого; міжправославне – між УПЦ, яка перебуває в юрисдикції Московського патріархату, УПЦ Київського патріархату, Українською автокефальною православною церквою; внутрішні суперечності всередині інших конфесій; зіткнення між традиційними для України релігіями та неорелігіями.*

Доволі цікавим є той факт, що в Україні загалом досить поширеним є протистояння між відгалуженнями саме православної церкви.

Що ж стосується **міжнаціональні лінії**, то конфлікти у цьому контексті виникають, коли у суспільстві існує проблема недостатньої соціальної самоідентифікації, коли колективне “я” нації ще недостатньо самостійне і сильне [7, с. 212]. Так само тут має місце і “механізм заміщення” Т. Парсонса: оскільки було б небезпечно і помилково виражати ворожі почуття стосовно членів своєї групи, часто буває психологічно легше “перемістити” афект на зовнішню групу, щодо якої вже існує певна основа для ворожечі [5, с. 148].

Беручи до уваги багатокультурну спадщину Львова та досвід міжнаціональної взаємодії, тепер, у часи незалежності України, можна спостерігати вплив застарілих стереотипів на поведінку й ставлення українців до представників інших національностей, і навпаки. Найбільш підвладне стереотипам ставлення спостерігається до представників російської, польської та єврейської національностей з боку представників титульної нації, і, відповідно – навзаєм. Така модель поведінки сучасних мешканців Львова вкладається у концепцію Е. А. Паніна і А. А. Попова щодо конфліктів стереотипів, згідно з якою національні групи не завжди навіть чітко усвідомлюють причини протиріч, але у відношенні до опонента складають негативний образ неприхильного сусіда, небажаної групи [7, с. 190].

Отож, такою є теоретична база нашої статті, тепер ми б хотіли порівняти ці дані із даними дослідження “Профілі культурних конфліктів у сучасному українському місті”, яке проводилось з 5 листопада 2008 року по 17 березня 2009 року.

Для підтвердження авторської робочої гіпотези про те, що у місті наявні конфронтації між певними п'ятьма групами населення, у межах нашого дослідження було проведено низку інтерв'ю та фокус-групових дискусій з представниками цих груп, також було проведено контекстуальний аналіз настінних вуличних написів.

Отож, щоб зрозуміти, якою насправді є ситуація у сфері **суперкультура – субкультура**, ми ознайомлюємось із думкою молоді, що належить до суперкультури (традиційної культури) і субкультури. У результаті дослідження нам вдалося сформувати визначення субкультури з погляду представників традиційної культури, згідно з яким *субкультура – це група людей, пов'язаних між собою спільною ідеологією, в основі якої обов'язково повинен бути протест (протест проти суспільства, його норм, нелюбові до інакомислячих), а також системою ціннісних орієнтацій, специфічною мовою та дрес-кодом*. Як ми бачимо, ідеологія стоїть на першому місці, але наявні такі чинники, як “дрес-код” і “специфічна мова”, які ми можемо трактувати як певні символи, чи навіть набори символів. З безлічі відомих респондентам субкультур було виокремлено шість найбільш часто згадуваних та характерних для міста Львова, а саме: гопи, репери, панки, емо, готи та скінхеди. Ідеологічним символом субкультур виступають музичні уподобання. Явна конфронтація як така респондентами не відзначається, та натомість з їхнього ставлення та рефлексій можна зробити висновок про наявність конфронтації латентної, до того йдеться про конфронтацію на ідеологічному рівні. Щодо конфронтації між представниками суперкультури і субкультур, то можемо судити про наявність коливальної динаміки. Ріст і падіння негачії то підвищуються і понижуються в межах приблизно 3–5 років (для детальнішого аналізу потрібно більше даних). Прояви були різні: рукоприкладство, моральне приниження. На цьому етапі рівень конфронтації дещо зменшився за рахунок популяризації субкультур.

У ході аналізу матеріалу ми прийшли до висновку, що доцільною у цьому випадку буде така авторська модель класифікації субкультур: **за зовнішніми символами; за внутрішніми символами**.

Таблиця 2

Авторська модель класифікації субкультур.

1.	За зовнішніми символами	Тут маємо на увазі приналежність до молодіжних субкультур як певний етап соціалізації, через який проходить значна частина молоді. Йдеться про прийняття чисто зовнішніх символів, таких, як одяг, антураж, мова, чітко продумана манера поведінки, тобто молодь, відходячи від фази вибору, переходять до фази наслідування, визначених Ч.Кулі. Таке наслідування із часом минає.
2.	За внутрішніми символами	На початковому етапі для них так само багато важать зовнішні символи на кшталт усіляких аксесуарів, та з часом відбувається перехід до цілковито внутрішніх символів; важливою стає ідеологія субкультури – вона повинна пройти крізь свідомість людини і перебудувати її (свідомість) за своїми законами. Відповідно свідомість стає, так би мовити, ідеологічно заангажованою, а показове символічне “напилення” зникає.

Аналізуючи ситуацію на **релігійному ґрунті**, зазначимо, що її проблеми однаково розцінюють як греко-католики, так і православні. Поділ на конфесії сприяє поляризації, вихованню негативного ставлення у представників однієї конфесії стосовно іншої. На думку респондентів, у місті наявна релігійна поляризація на політичній основі¹. Найбільша проблема у цьому плані полягає у тому, що Україна “застрягла” між двох релігійних традицій східно-християнської, тобто православної, де церква нерозривно пов’язана з державою, та греко-католицькою, яка є далекою від держави. Якщо ж брати до уваги ситуацію з нетрадиційними церквами, то тут усе значно простіше, оскільки вони не мають офіційного визнання, використовують відмінні від традиційних методики проповідання і мало перетинаються із традиційними церквами. Складнішою є ситуація з іншими релігіями, за визначенням респондентів, мусульманством та іудаїзмом. Тут вже існує свого роду “расове” підґрунтя стосовно мусульман, а щодо євреїв, то нелюбов до них склалася історично, оскільки вони трактуються як “найбільше зло Української держави”². Як наслідок така сакральна поляризація та конфронтації на її ґрунті у подальшому можуть призвести до занепаду і втрати довіри до інституту Церкви.

Для з’ясування ситуації у царині “**місто – сільська місцевість**” вони проаналізували дані респондентів з обох типів поселення. Корінні мешканці міста трактують сільську місцевість та її мешканців як інший тип суспільства – “фермерсько-сільський”³. У селі відсутня мозаїка спільнот, фактично немає представників інших етносів чи національностей, відповідно немає дискусії, і це негативно впливає на сільський спосіб мислення (очима мешканця міста). Відмінність також полягає і у цінностях та символічних системах, характерних для мешканців сільської місцевості і для мешканців міста. Для перших – це постійна фізична праця, що залишає мало часу на духовний розвиток, для других – це здебільшого і є духовний розвиток, хоча на теперішньому етапі він дедалі більше нівелюється. Такими були рефлексії мешканців міста стосовно мешканців села. Зазначимо, що мешканці міста *ототожнюють* селянина і сільську місцевість, чого, не можна сказати про жителів сільської місцевості. Останні у свою чергу чітко розмежовують місто та його мешканців. Місто виступає як елемент національної атрибутики, національна гордість, ставлення ж до мешканців доволі часто носить негативне забарвлення. Поведінку селян у міському просторі можна умовно поділити на дві моделі: *а)* вони або інтегруються у міський простір; *б)* “закриваються”, зберігаючи свої уявлення з попереднього місця проживання, не враховуючи того, що для міста вони не є прийнятними. Конфлікт полягає радше у відмінностях структури системи цінностей та побудови світоглядного ряду.

Щодо **національного питання**, то тут усе радикальніше, на нашу думку, це найконфліктогенніша з визначених нами ліній. Потиріччя існує, воно склалося вже історично, а тепер лишень видозмінює свої форми. Якщо говорити про лінії міжнаціонального протистояння, то найсильнішими, знову ж таки, є такі: *польсько-українська*;

¹ Матеріали авторського дослідження “Профілі культурних конфліктів у сучасному українському місті”, виконаного у Львівському національному університеті імені І. Я. Франка у 2010 році.

² Матеріали авторського дослідження “Профілі культурних конфліктів у сучасному українському місті”, виконаного у Львівському національному університеті імені І. Я. Франка у 2010 році.

³ Там само.

українсько-російська; українсько-єврейська [7]. Проаналізувавши ці інтерв'ю, можемо твердити, що міжнаціональний конфлікт склався “стереотипно”. Збереження та трансляція стереотипів відбувається через усну історію, зокрема популярними є жарти на національну тему. За таких умов доволі відчутною є поляризація між українцями та представниками інших національностей, репрезентованих у місті. Доволі негативним аспектом також є те, що фактор національності, так само як і релігії, використовується у політичних цілях.

Конфлікти на національному ґрунті проявляються зазвичай як дискусії між науковцями чи представниками політичних сил, несуть вербальний характер.

Стосовно **міжпоколінної ситуації**, то в ході дослідження ми прийшли до висновку, що міжпоколінні конфлікти завжди відбуваються як наслідок взаємодії (принаймні з боку покоління “дітей”), тобто якби не було взаємодії – не було би конфлікту. Про наявність взаємодії у міжпоколінних стосунках свідчать також висновки аналізу малюнків, які створили респонденти (“діти”) під час фокус-групової дискусії на прохання “намалювати свою сім'ю”. У ході дискусії було визначено такі причини виникнення конфліктів, з погляду “дітей”: *байдужість батьків; небажання йти на поступки, знаходити компромісне рішення; різниця в цінностях; намагання батьків уберегти дітей від власних помилок; не аргументованість батьками власних рішень; внутрішній спротив дітей; нав'язування батьками їхньої думки; різниця життєвих досвідів; надмірна опіка; примус з боку батьків; вирішення батьками проблем дітей.*

Щодо “батьків”, то вони так само визнають наявність конфлікту як із своїми дітьми, так і зі своїми батьками, а причини виділяють такі: *різниця у поглядах; різниця у характерах; різниця у світоглядах (різниця в оцінці одного і того самого явища)*. У міжпоколінних конфліктах завжди наявні свідомі і несвідомі фактори. Підсвідомий, прихований фактор є найбільш небезпечним, оскільки конфлікт, побудований на ньому, матиме тенденцію до затягування, існування протягом значно довшого відрізка часу.

Підсумовуючи, можемо сказати, що міжпоколінний конфлікт існує у двох формах: у явній і у латентній, і не завжди чітко можна сказати, яка з них є більш небезпечною, як, скажімо, це можна зробити зі свідомими та підсвідомими мотивами конфліктів. До того ж цей конфлікт є неминучим.

Отже, бачимо, що наші теоретичні гіпотези знаходять своє підтвердження у межах соціокультурної міської реальності. На жаль, ми змушені констатувати наявність конфронтації за усіма п'ятьма лініями. Найнебезпечнішими з них виступають міжнаціональна, міжрелігійна та лінія суперкультура-субкультура, решта дві несуть вже більш поміркований характер.

1. *Белоусов В. Г. Повсякденність як механізм міської інституціоналізації / В. Г. Белоусов // Нова парадигма. Журнал наукових праць / гол. ред. В. П. Бех. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – Вип. 38. – С. 45–50.*
2. *Вагин В. Соціологія міста / В. Вагин. – Режим доступу до сайту: <http://soc.lib.ru/su>.*
3. *Гірц К. Інтерпретація культур: Вибрані есе / К. Гірц. ; пер. з англ. – К. : Дух і Літера, 2001. – 542 с.*

4. Дарендорф Р. Элементы теории социального конфликта / Р. Дарендорф. – Режим доступу до сайту: <http://soc.lib.ru/su>.
5. Козер Л. Функции социального конфликта / Л. Козер ; перевод с англ. О. А. Назаровой – М. : Идея – Пресс, Дом интеллектуальной книги, 2000. – 208 с.
6. Кули Ч. Человеческая природа и социальный порядок / Ч. Кули ; пер. с англ. – М. : Идея-Пресс, Дом интеллектуальной книги, – 2000. – 320 с.
7. Курбатов В. Конфликтология / В. Курбатов. – Ростов н/Д: Фенікс, 2005. – 445 с.
8. Масник С. Особливості ціннісних орієнтацій субкультури готів у м. Львові: Богословсько-соціальні аспекти / С. Масник. – Режим доступу до сайту: http://effata.lids.lviv.ua/effata_old/content.php?article.32.
9. Мид Д. Сознание, самость и общество / Д. Мид. – Режим доступу до сайту: <http://soc.lib.ru/su/>.
10. Орлянский В. Конфликтология. Навчальний посібник / В. Орлянский. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 160 с.
11. Парк Р. Місто як соціальна лабораторія / Р. Парк. – Режим доступу до сайту: <http://soc.lib.ru/su/>.
12. Серєда В. В. Місто як lieu de memoire: спільна чи поділена пам'ять? Приклад Львова / В. В. Серєда // Вісник Львівського університету. Серія соціологія. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2008.
13. Церква і суспільство в Україні: проблема взаємовідносин №10 (10), жовтень 2000. Режим доступу до сайту: з .
14. Яворницька О. “Теорія субкультур у соціологічній перспективі” / О. Яворницька. – Режим доступу до сайту: <http://www.ji-magazine.lviv.ua/texts\htm.htm>.
15. Якуба Е. А. Социология. Учебное пособие для студентов / Е. А. Якуба. – Харьков : Константа, 1996. – 192 с.

THE PROFILS OF THE CULTURAL CONFLICTS IN THE CONTEMPORARY UKRAINIAN CITY

I. V. Kozlova

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska st., 1, Lviv, 79000, Ukraine,
ser_mot@ukr.net*

Article presents typology of the cultural conflicts, which appear in the modern Ukrainian city. This typology includes: conflicts between members of superculture and subcultures, conflicts between citizens and the villagers, intergenerational conflicts, conflicts between different nationalities. On the basis of the empiric researches author detailed each of the conflict lines, determining the specific of their (conflict's) appearance, development and most typical displays. Culture conflicts, conflicts between members of superculture and subcultures, between city dwellers and villagers, intergenerational conflicts, conflicts between different religious, conflicts between different nationalities.

Key words: cultural conflicts; cultural, subcultural, generational, religion and national dimensions of social conflict in urban space.

ПРОФИЛИ КУЛЬТУРНЫХ КОНФЛИКТОВ В СОВРЕМЕННОМ УКРАИНСКОМ ГОРОДЕ

И. В. Козлова

*Львовский национальный университет имени И. Франко,
ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000, Украина,
ser_mot@ukr.net*

Работа основана на типологии конфликтов, вызванных культурными факторами, которые происходят в современном городском пространстве в Украине. Это конфликты между представителями суперкультуры и субкультуры, между жителями города и сельской местности, между людьми, которые принадлежат к разным поколениям, межрелигиозные и межнациональные конфликты. На основании проведенных эмпирических исследований автор детально анализирует названные конфликтные линии, определяя специфику и закономерности их проявления.

Ключевые слова: культурные конфликты; культурное, субкультурное, межгенерационное, религиозное и национальное измерение социальных конфликтов в городском пространстве.

*Стаття надійшла до редколегії 01.05.2010
Прийнята до друку 22.06.2010*